

Mishnah in Depth: Bechorot #2

Jkelssen@drisha.org

משנה בכורות א:א'

הלוקח עֶבֶר חֲמוֹרוֹ שֶׁל נָכְרִי, וְהַמוֹכֵר לוֹ אֶף עַל פִּי שְׂאִינוֹ רִשְׁאִי, וְהַמְשַׁתְּתֵּף לוֹ, וְהַמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, וְהַנּוֹתֵן לוֹ בְּקִבְלָהּ, פֶּטוּר מִן הַבְּכוּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ג), בְּיִשְׂרָאֵל, אֲבָל לֹא בְּאַחֲרִים. כֹּהֲנִים וְלוֹיִם פֶּטוּרִין מִקָּל וְחֹמֶר, אִם פֶּטְרוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר, דִּין הוּא שֶׁיִּפְטְרוּ שֶׁל עֲצָמָן:

(Koren translation) With regard to one who purchases the fetus of a donkey that belongs to a gentile, and one who sells the fetus of his donkey to a gentile although he is not permitted to sell a large animal to a gentile, and one who enters into a partnership with a gentile in ownership of a donkey or its fetus, and one who receives a donkey from a gentile in order to care for it in exchange for partnership in its offspring, and one who gives his donkey to a gentile in receivership, in all of these cases the donkeys are exempt from the obligations of firstborn status, i.e., they do not have firstborn status and are not redeemed, as it is stated: "I sanctified to Me all the firstborn in Israel, both man and animal" (Numbers 3:13), indicating that the mitzva is incumbent upon the Jewish people, but not upon others. If the firstborn belongs even partially to a gentile, it does not have firstborn status. Priests and Levites are exempt from the obligation to redeem a firstborn donkey; this is derived from an a fortiori inference: In the wilderness the firstborn were redeemed in exchange for the Levites, as it is stated: "Take the Levites in exchange for all the firstborn among the children of Israel and the animal of the Levites in exchange for their animals" (Numbers 3:45). If the priests and Levites rendered exempt the firstborn children and donkeys of the Israelites in the wilderness from being counted firstborns, it is only logical that the priests and the Levites should render the firstborn of their own donkeys exempt from being counted firstborns.

משנה בכורות ב:א'

(א) הלוקח עֶבֶר פָּרָתוֹ שֶׁל נָכְרִי, וְהַמוֹכֵר לוֹ אֶף עַל פִּי שְׂאִינוֹ רִשְׁאִי, הַמְשַׁתְּתֵּף לוֹ, וְהַמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, וְהַנּוֹתֵן לוֹ בְּקִבְלָהּ, פֶּטוּר מִן הַבְּכוּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ג), בְּיִשְׂרָאֵל, אֲבָל לֹא בְּאַחֲרִים. כֹּהֲנִים וְלוֹיִם חִיְבִין. לֹא נִפְטְרוּ מִבְּכוּר בְּהֵמָה טְהוֹרָה, (וְלֹא נִפְטְרוּ) אֲלָא מִפְּדִיּוֹן הַבֵּן וּמִפְּטוֹר חֲמוֹר:

שמות ל"ד:י"ט-כ'

(יט) כָּל־פֶּטֶר רָחֵם לִי וְכָל־מִקְנִי תִזְכֹּר פֶּטֶר שְׁוֹר וְשֶׂה: (כ) וּפֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בִּשְׂהָ וְאִם־לֹא תִפְדֶּה וְעִרְפָּתוֹ כָּל בְּכוֹר בְּנֵיךָ תִּפְדֶּה וְלֹא־יֵרָאוּ פָנַי רִיקָם:

במדבר ג:י"א-י"ג

(יא) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יב) וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־הַלוֹיִם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רָחֵם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלוֹיִם: (יג) כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיוֹם הַכֹּתִי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם הַקְדַּשְׁתִּי

לִי כָל־בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה לִי יִהְיֶה אֲנִי יְהוָה: {פ}

במדבר ג':מ"ה-מ"ו

(מה) קַח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת בְּהֵמַתם וְהִיוּ־לִי הַלְוִיִּם אֲנִי יְהוָה:

במדבר י"ח:ט"ו-ט"ז

(טו) כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל־בֶּשֶׁר אֲשֶׁר־יִקְרִיבוּ לַיהוָה בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה יִהְיֶה־לָּךְ אַךְ | פָּדָה תַּפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר־הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תַּפְדֶּה: (טז) וּפְדוּיָו מִבֶּן־חֹדֶשׁ תַּפְדֶּה בְּעֶרְכָּךְ כֶּסֶף חֲמִשָּׁת שְׁקָלִים בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֶּרָה הוּא:

תוספתא בכורות א':א'

הלוקח עובר חמורו של עובד כוכבים והמוכר לו אע"פ שאינו רשאי והמשתתף לו הנותן לו בשותפות והמקבל הימנו והנותן לו בקבלה פטור מן הבכורה שנאמר (במדבר ג) בישראל ולא באחרים וכן אתה אומר בכהנים ובלוים מפני שהכהנים והלוים חייבין בבכור בהמה טהורה יכול יהו חייבין בבכור בהמה טמאה ת"ל (במדבר ח':י"ז) באדם ובבהמה את שיש לך בו באדם יש לך בו בבהמה את שאין לך בו באדם אין לך בו בבהמה יצאו לויים מבכור בהמה טמאה אבל אין נותנין פדיון הבן ופדיון פטור חמור אלא לכהנים בלבד.

בכורות ד' א:א'-ו'

...אינהו פטרי?! אדם — אדם פטר, בהמה — בהמה פטרה, דכתיב: "קח את הלוים תחת בכור בבני ישראל ואת בהמת הלוים תחת בהמתם!" אמר אביי, הכי קאמר: כהנים ולוים פטורין בהמתם מקל וחומר — אם הפקיעה בהמתם של לויים בהמה של ישראל במדבר, דין הוא שתפקיע את של עצמן. אמר ליה רבא: והא "פטרו" אינהו קתני! ועוד, אם איתא, אפילו מבכור בהמה טהורה נפטרו! אלמה תנן: לא נפטרו מבכור בהמה טהורה, אלא מפדיון הבן ופטר חמור? אלא אמר רבא, הכי קתני: כהנים ולוים פטרו הן עצמן מקל וחומר, אם הפקיעה קדושתן של לויים קדושת של ישראל במדבר, לא יפקיע את של עצמן? אשכחן אדם, בהמה טמאה מנלן? אמר קרא: "אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה", כל שישנו בבכור אדם — ישנו בבכור בהמה טמאה, וכל שאינו בבכור אדם — אינו בבכור בהמה טמאה....

גמ' אינהו פטרי?! אדם — אדם פטר, בהמה — בהמה פטרה, דכתיב: "קח את הלוים תחת בכור בבני ישראל ואת בהמת הלוים תחת בהמתם!"

GEMARA: In stating: If the priests and Levites rendered exempt the firstborn children and donkeys of the Israelites in the wilderness from being counted firstborns, the mishna indicates that the priests and Levites themselves rendered the animals exempt. The Gemara therefore asks: Did they render the firstborn children and donkeys exempt? With regard to a person, i.e., the Israelite firstborn, the person, i.e., the priests and Levites, rendered them exempt. But with regard to an animal, i.e., the firstborn donkeys of the Israelites, the animal, i.e., the sheep of the priests and

Levites, rendered them exempt, as it is written: “Take the Levites in exchange for all the firstborn among the children of Israel, and the animal of the Levites in exchange for their animals” (Numbers 3:45).

אמר אביי, הכי קאמר: כהנים ולוים פטורין בהמתם מקל וחומר — אם הפקיעה בהמתם של לויים בהמה של ישראל במדבר, דין הוא שתפקיע את של עצמן

The Gemara answers: Abaye said this is what the mishna is saying: The firstborn animals of priests and Levites are exempt from firstborn status, and that is derived from an a fortiori inference: If the animals of the Levites, i.e., the sheep of the priests and Levites, rendered the firstborn status of the animals of the Israelites in the wilderness abrogated, it is only logical that the sheep of the priests and Levites should render the firstborn status of the priests' and Levites' own firstborn donkeys abrogated.

אמר ליה רבא: והא "פטרו" אינהו קתני!

Rava said to him: How can you interpret the a fortiori inference in the mishna as referring to the animals of the priests and Levites? But doesn't it teach: They, i.e., the priests and Levites, rendered the firstborn children and donkeys of the Israelites exempt? The reference is clearly to the priests and Levites themselves, not their animals.

ועוד, אם איתא, אפילו מבכור בהמה טהורה נפטרו! אלמה תנן: לא נפטרו מבכור בהמה טהורה, אלא מפדיון הבן ופטר חמור?

Furthermore, if it is so that their animals are exempt due to the a fortiori inference, then the priests and Levites should be exempt even from the halakhot pertaining to a male firstborn of a kosher animal, as their firstborn kosher animals rendered the firstborn kosher animals of the Israelites exempt from firstborn status. Why did we learn in the mishna (13a): The priests and Levites were not exempted from the mitzva of the male firstborn of a kosher animal; rather, they were exempted only from redemption of the firstborn son and the firstborn donkey?

אלא אמר רבא, הכי קתני: כהנים ולוים פטרו הן עצמן מקל וחומר, אם הפקיעה קדושתן של לויים קדושת של ישראל במדבר, לא יפקיע את של עצמן

Rather, Rava said this is what the mishna is teaching: Priests and Levites rendered themselves exempt, and that is derived from an a fortiori inference: If the sanctity of the Levites abrogated the sanctity of the firstborn of the Israelites in the wilderness, should it not abrogate the sanctity of the firstborn Levites themselves?

אשכחן אדם, בהמה טמאה מנלן? אמר קרא: "אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור בהמה הטמאה תפדה", כל שישנו בבכור אדם — ישנו בבכור בהמה טמאה, וכל שאינו בבכור אדם — אינו בבכור בהמה טמאה

The Gemara asks: We have found a source for the halakha that the Levites' personal status as firstborns is abrogated; from where do we derive that their non-kosher animals, i.e., donkeys, do not have the status of firstborns? The Gemara answers that the verse states: “Yet you shall redeem

the firstborn of man, and the firstborn of non-kosher animals you shall redeem" (Numbers 18:15). The status of the human firstborn is juxtaposed with that of a non-kosher animal, from which the following principle is derived: Anything that applies to a woman's firstborn son applies to the firstborn of a non-kosher animal, and anything that does not apply to a woman's firstborn son does not apply to a non-kosher animal. Therefore, just as firstborn status does not apply to Levites, it does not apply to their donkeys, and they do not need to be redeemed.

משנה תורה, הלכות ביכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין י"ב:י"ד

כהנים ולוים פטורין מפטר חמור שנאמר (במדבר יח טו) "בכור האדם ואת בכור בהמה הטמאה תפדה". כל שישנו בכור אדם ישנו בכור בהמה טמאה. והפטר מבכור אדם פטור מבכור בהמה טמאה:

אבן עזרא על שמות י"ג:י"ג:ב'

וערפתו. י"א תכתוב על ערפו קדש והאומר כזה, אומר אני שהוא חמור קשה עורף, כי הנה כתוב הוא יערוף מזבחותם (הושע י ב), וערפו שם את העגלה בנחל (דבר' כא ד) שהפירוש לכרות העורף כאשר פי' מעתיקי הדת, כי כל בכור שלא יקרב לגבי המזבח או לא יפדה חייב מיתה כי כל בכור מצרים אדם ובהמה מתו, כי יהיה לא מלטם מן הגזרה שגזר על בכורי מצרים, רק שיהיו מוכנים לעבודתו, ולא היו לישראל בהמות טמאות כי אם החמורים לבדם ע"כ לא יפדה בכור מין אחר:

רש"י על שמות י"ג:י"ג:א'

פטר חמור. ולא פטר שאר בהמה טמאה; וגזרת הכתוב היא לפי שנמשלו בכורי מצרים לחמורים; ועוד, שסיעו את ישראל ביציאתן, שאין לך אחד מישראל שלא נטל הרבה חמורים ממצרים טעונים מכספם ומזהבם של מצרים:

תוספתא בכורות א':ב'

(ב) בכל בהמה טמאה אין לך שחייב בבכורה אלא חמור בלבד. בכל חיה אין לך שאסור משום מחיר אלא כלב בלבד. היה ר"מ אומר כל המקיים מצות פטר חמור מעלין עליו כאילו קיים מצות בהמה טמאה כולה וכל המבטל מצות פטר חמור מעלין עליו כאילו ביטל מצות בהמה טמאה כולה ר"י הגלילי אומר הרי הוא אומר (במדבר י"ח:י"ז) אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה קדש הם. בכור שור עד שיהא היולד והנולד שור. בכור כשב עד שיהא היולד והנולד כשב. בכור עז עד שיהא היולד והנולד עז. ואם יש בו מקצת סימנים דומות לאמו חייב בבכורה.